

Armarium. Studia ex historia scripturae, librorum et ephemeridum.
Studien aus der Geschichte der Schrift, der Bücher und der Periodica.
Hrsg. von Piroska Dezsényi Szemző und László Mezey. Bp. 1976.
Akadémiai Kiadó, 382 p.

Szép kiállítású írás-, könyv- és sajtótörténeti tárgyú tanulmánykötetet adott ki az Akadémiai Kiadó – és e díszes kiállítással nincs ellentétben a tartalom gazdagsága sem. Mindkettő azért is öröndetes, mert a tanulmányok idegen nyelvűek, tehát alkalmasak arra, hogy határainkon túl is olvashassák a könyvtörténet iránt érdeklődő szakemberek. Bár a kötet szerkesztői nem utaltak arra, hogy a kiadvány elsődleges célját a külföld tájékoztatásában látták, mégis erre kell gondolnunk a tanulmánykötet nyelvén kívül abból a körülményből is, hogy a kiadvány számos olyan értékes és terjedelmes tanulmányt is tartalmaz, amelyek már hazai folyóiratainkban, évkönyveinkben egyszer megjelentek, tehát a hazai kutatók előtt ismertek. Nyelvi elszigeteltségünk mindenképpen indokolja, hogy gondoskodjunk jelentősebb kutatási eredményeinknek hozzáférhetővé tételéről a külföldi kutatás számára. Ebből a szempontból általános gyakorlatnak tekinthető idegen nyelvű kiadványainkban a másodközlés, de ennek azért illő, hogy legyenek bizonyos időbeli korlátai. Túlzásnak érezzük pl. több mint két évtizeddel korábban megjelent tanulmánynak ilyen kötetben való újabb publikálását, még akkor is, ha nagyon érdekes témát dolgozott fel. Ugyancsak elgondolkoztató olyan írás újabb közreadása, amelynek első közlése már nemzetközi visszhangot és vitát is kiváltott – főleg e vita említése nélkül.

Az értékes tanulmányok és közlemények sorát egyébként a MÁTRAI László 65. születésnapjára írt ajánló sorok után MEZEY Lászlónak DEZSÉNYI Béláról, a kiváló sajtótörténészről írt megemlékezése vezette be. Ezt követően – TIMKOVICS Pál 9. századi pozsonyi kódex-töredéket bemutató írásától kezdve – csaknem valamennyi jelentősebb korszakot érintő tanulmányok következnek, részben hazai szerzőktől (MEZEY László, VIZKELETY András, CSAPODI Csaba, FODOR Adrienne, SCHEIBER Sándor, DÁN Róbert, DÖRNYEI Sándor, TRÓCSÁNYI Zsolt, HÖLVÉNYI György, D. SZEMZŐ Piroska, DEZSÉNYI Béla, MARKOVITS Györgyi), részben pedig külföldi kutatók (Jaroslav KOLÁR, József SPELMANN, Karola L. SZINI, Livia GRÁMÁDA, Eugen KELEMENTIS és Herbert EXENBERGER) tollából. Az egyes írások témák szerint is nagy változatosságot mutatnak: az írás-, könyv- és sajtótörténeten kívül kiterjednek a tudománytörténet és a művelődéstörténet általánosabb területeire is.

Nincs terünk és lehetőségünk a gazdag kötet egyes tanulmányainak méltatására. Az egész kötetről és vállalkozásról szerettünk volna csak megemlékezni, különös tekintettel a sorozat kilátásba helyezett folytatására. Az elismerés mellett azért is emeltünk ki néhány vitatható szerkesztési eljárást, hogy a következő kötetek előkészítéséhez legalább ezzel mi is hozzájárulhassunk.

A tanulmánykötet a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtörténeti Munkabizottságának kiadványaként jelent meg. A Munkabizottság időközben az MTA és a Kulturális Minisztérium közös bizottsága lett. E körülmény bizonyára elő fogja segíteni azt, hogy a további kötetek összeállítása és megszerkesztése szélesebb alapokról és a Munkabizottság valóságos közreműködésével történjék. Szükséges lenne a témák körének kiszélesítésére egyrészt olyan irányba, hogy lehetőleg reális és pontos képet nyújthassunk a külföld számára könyvtörténeti kutatásaink helyzetéről és eredményeiről, másrészt pedig tájékoztatásunk terjedjen ki azokra a nagy könyvtörténeti vállalkozásokra, amelyek bizonyára érdeklődésre tarthatnának számot. Gondolunk például olyan nagyarányú és jelentősen támogatott munkálatokra, mint a középkori kódextöredékek feltárásával foglalkozó kutatások, a régi magyar nyomtatványok korszerű feltárásának munkálatai és nemzeti bibliográfiánk kiegészítését célzó egyéb folyamatban levő munkák, az egyházi könyvtárakban folyó feltárások, a sajtótörténeti bibliográfia és kézikönyv munkálatai.

Közhely már, hogy a külföld milyen keveset tud rólunk, és ez vonatkozik azokra a szakmai körökre is, amelyek pedig érdeklődést tanúsítanak irányunkban, de tájékoztatásunk fogyatékoságai miatt ez az érdeklődésük többnyire kielégítetlen marad. Az Armarium a hazai könyvtörténeti kutatások megismertetése terén tehetne jó szolgálatot a jövőben is, de úgy gondoljuk, ehhez – a szintén szükséges forrástanulmányok és rész tanulmányok megismertetésén túl – fontos lenne képet adni a tudományszak egészét érintő vállalkozásokról, munkálatokról és eredményekről is.

KÓKAY György

TELEVÍZIÓS TÁJÉKOZTATÁSI RENDSZER kettő is működik már Angliában, kísérleti jelleggel. A Teletext előfizetői 500 „információs oldal” anyagából (tőzsdeárfolyamok, valutaátváltás, újsághírek, időjárásjelentés és hasonló gyakorlati tudnivalók) válogathatnak; a kívánt oldal gombnyomásra megjelenik a képernyőn. A tv-készülékeket speciális kódoló szerkezettel kell ellátni ennek az adásnak a vételére. – Hasonló szolgáltatást nyújt a Viewdata is, de itt a jelek nem tv-adásból érkeznek, hanem számítógépes adatbankból, telefonkábelén. – Az NSZK-ban is folynak már kísérletek a Viewdata alkalmazására. – Ezek a rendszerek távlatilag könyvtárban is használhatók.

(Advanced Technology Libr. 1977. 12.no.)